MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

**LAUSUNTO** **3.4.2025**

# Atria Oyj:n lausunto: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta

## Yleiset kommentit visiosta

Atria Suomi Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Komission tiedonantoon maatalouden ja ruoan visiosta. Uuden Komission visio on tervetullut osoitus orastavasta suunnanmuutoksesta eurooppalaisessa maatalous- ja ruokapolitiikassa, joka palauttaa viljelijän, kilpailukyvyn ja kuluttajalähtöisyyden takaisin ruoantuotannon keskiöön. Pidämme positiivisena, että kotieläinten keskeinen merkitys eurooppalaisessa ruokakulttuurissa ja ruoantuotannossa tunnistetaan selkeästi. Komission tavoite yhtenäistä Euroopan Unioniin tuotavien elintarvikkeiden tuotantovaatimukset vastaamaan eurooppalaisia tuotantostandardeja on tervetullut, ottaen huomioon Komission pyrkimykset edistää kauppasopimuksia mm. Mercosur-maiden kanssa. Samoin on tervetullutta, että Komissio tunnistaa ruokajärjestelmän merkittävän investointivelan, joka uhkaa eurooppalaisen ruoantuotannon tulevaisuutta pitkällä aikavälillä. Kunnianhimoisen vision toteutuminen edellyttää aktiivista toimeenpanoa, sekä maatalouden rahoitusosuuden säilyttämistä nykytasolla EU:n kokonaisbudjetissa.

### Yksityiskohtaiset huomiot

#### Keskittynyt tilarakenne ei ole ongelma Suomessa – kansallista liikkumavaraa tarvitaan

Komissio korostaa visiossaan mahdollisuutta tuen kohdentamista nykyistä paremmin pienille ja keskisuurille maatiloille. Pidämme Suomen kannalta vaarallisena kehitystä, jossa jarrutamme keinotekoisesti tilakoon kasvua. Tarvitsemme yhä suurempia maatiloja vahvistaaksemme hintakilpailukykyämme kansainvälisessä kilpailussa. Tulkintamme mukaan Komission näkemys perustuu tiettyjen jäsenmaiden ongelmiin, joissa tilarakenne on erittäin keskittynyt, ja omistuspohja on osittain siirtynyt kansainvälisille toimijoille. Suomessa tällaista ongelmaa ei ole. Tulevan ohjelmakauden valmistelussa Suomen tuleekin tavoitella kansallista liikkumavaraa päättää, onko tukia tarpeen kohdentaa erityisesti pienille tai keskisuurille tiloille.

#### Investoinnit nostettava maatalouspolitiikan keskeiseksi mittariksi

Pidämme tervetulleena, että Komission tiedonanto tunnustaa merkittävän investointivajeen eurooppalaisessa maataloudessa. Suomi on muun Euroopan tavoin yhteisen haasteen edessä. Tuotantonsa lopettavien maatilojen kapasiteetin korvaaminen edellyttää yhä pienenevältä tilajoukolta merkittäviä investointeja, jotta voimme säilyttää ruoantuotannon omavaraisuuden EU:ssa ja Suomessa. Investoinnit uusiin tuotannontekijöihin ja teknologioihin edistävät aina sekä kilpailukykyä, että vastuullisuutta. Suomen tulisikin arvioida kulutusennusteiden perusteella eri tuotantosuuntien investointitarpeet, ja määrittää kansallisten tavoitteet, joiden perusteella arvioidaan maatalouspolitiikan onnistumista. Maatalouspolitiikkaa tulee uudistaa toimintaansa kehittävien tilojen lähtökohdista siten, että lisäpellon saatavuus, investointituet ja rahoituksen saatavuus investointeihin turvataan tulevaisuudessa nykyistä paremmin.

**Ympäristötavoitteiden saavuttaminen edellyttää ehdollisuutta, tehokkuutta ja kohdentamista**

Euroopan Unioni ja Suomi ovat sitoutuneet kunnianhimoisiin tavoitteisiin niin päästövähennysten, luonnon monimuotoisuuden kuin vesistöjen suojelun osalta. Samaan aikaan ruoantuotannon kilpailukyky- ja kannattavuushaasteet ovat ilmeisiä, eivätkä nuoret sukupolvet riittävissä määrin koe alaa vetovoimaisena. Maatalouden osuuteen EU:n kokonaisbudjetista ei kuitenkaan ole nähtävissä olennaista kasvua.

Näistä lähtökohdista arviomme, ettei nähtävissä olevilla taloudellisilla resursseilla ole mahdollista saavuttaa asetettuja ympäristötavoitteita ilman, että pidämme kiinni tietystä ehdollisuuden tasosta. Näiltä osin Komission vision toteutettavuus jää epäselväksi. Näkemyksemme mukaan ympäristöön liittyvien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää ympäristötoimenpiteiden merkittävää uudistamista. Tarvitsemme kaikkia tuenhakijoita koskevia yleisiä ympäristöehtoja myös jatkossa, jolla kehitämme pitkäjänteisesti maataloustuotantoamme yhä vastuullisemmaksi.

Tämän lisäksi tarvitsemme vapaehtoisia, kannusteisiin perustuvia toimenpiteitä, jotka ovat kohdennettuja ja vaikuttavia. Tällä hetkellä laaja-alaiset hehtaariperusteiset ympäristötoimenpiteet kuluttavat liian suuren osan käytössä olevasta maatalouden rahoituskokonaisuudesta, vaikka emme samaan aikaan Suomena tavoita meille asetettuja ympäristön tilalle asetettuja tavoitteita. Pitämällä kiinni riittävästä ehdollisuuden tasosta, voidaan maatalouspolitiikan resursseja ohjata ruoantuotannon tulevaisuuden kannalta kriittisiin tuotantoon sidottuihin tukiin, investointeihin ja eläinten hyvinvointiin.

**Osuustoiminnan erityispiirteet huomioitava tuottajan aseman vahvistuspyrkimyksissä**

Suomessa ja useassa muussa EU-jäsenmaassa osuustoiminnan merkitys ruokaketjussa on vahva. Tästä Atria tuottajien enemmistöomistamana pörssiyhtiönä on erinomainen esimerkki. Osuustoimintaan pohjautuvassa jalostusmuodossa osuuskunnan jäsenet jakavat yhteistoiminnassa syntyviä riskejä ja hyötyjä. Komission asetusehdotuksiin viljelijöiden aseman parantamiseksi liittyy useita haasteita. Näitä ovat mm. viittaaminen myyntiin alle tuotantokustannusten, velvoite kiinteään hinnoitteluun tai indeksien pakolliseen hyödyntämiseen, sekä tuottajan oikeus yksinpuolisesti vaatia sopimuksen uudelleentarkastelua.

Yhteismitallisten tuotantokustannusten määrittely on vaikeaa, kun jokainen maatila toimii liiketoiminnassa omilla menetelmillään, ja vaihtelevalla kustannusrakenteella. Kiinteiden hintojen tai sitovien indeksien hyödyntäminen ei edistä tuottajan asemaa, vaan jalostavalla yrityksellä täytyy säilyä mahdollisuus hinnoitella tuotteet kulloisenkin markkinatilanteen mukaisesti. Tämä on pitkällä aikavälillä myös tuottajan edun mukaista. Ruokajärjestelmän sääntelyä ei voi ulottaa ainoastaan alkutuotannon ja jalostavan teollisuuden välisiin sopimuksiin, vaan aloitteissa on huomioitava koko arvoketju alkutuotannosta teollisuuteen, teollisuuden asiakkaisiin ja kuluttajiin saakka.

Tuottajien puolesta harjoittamamme eläinten välitystoiminta joutuu vakaviin haasteisiin, mikäli CMO-asetusehdotuksen mukaisesti tuottajalle annetaan yksipuolisesti oikeus vaatia tuotantosopimuksen uudelleentarkastelua ja jopa purkaa sopimus kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Hallitsemattomista irtaantumisista kärsisivät erityisesti osuuskuntaan tai sen omistamaan yritykseen pitkäjänteisesti sitoutuneet tuottajat, joiden eläinliikenne on vaarassa häiriintyä. Eläinten pitkän elinkaaren ja eläinaineksen omistajuuskysymysten johdosta, suunnitelmallinen siirtyminen teurastamolta toiseen voi kestää tuotantosuunnasta riippuen huomattavasti pidempään, kuin kuusi kuukautta.

Kansallinen kilpailukyky suhteessa tuontiin ei kehity kotimaisia tuotantosopimuksia uudistamalla. Osuustoiminnallisessa elintarvikkeiden arvoketjussa kilpailukyky perustuu usein pitkäjänteiseen kehitystyöhön, joka tuottaa kilpailukykyä ja lisäarvotekijöitä, joista hyötyvät kaikki arvoketjun toimijat.

**Elintarviketeollisuuden roolia vahvistettava vision toimeenpanossa**

Maatalouden ja ruoan visiossa jalostavan elintarviketeollisuuden merkitys on jäänyt valitettavan vähäiseksi. Jalostavan teollisuuden merkitys on kriittinen osana monimuotoista arvoketjua, alkutuotannosta kuluttajiin saakka. Suomen ja Komission tulee jatkovalmistelussa huomioida myös jalostavan teollisuuden aloitteet, jotka tukevat vision tavoitteiden saavuttamista.

Näkemyksemme mukaan Komissiolla on mahdollisuus edistää toimikautensa aikana monia aiheita, joilla on suuri merkitys liha-alan yrityksien ja alkutuotannon kilpailukyvylle. Näitä ovat mm. mekaanisesti erotellun lihan määritelmät ja uusien teknologioiden antaman mahdollisuudet eläinten ruhon kokonaisvaltaiseen kestävään hyödyntämiseen, uusien teknologioiden hyödyntäminen lihantarkastustoiminnassa, Pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen toimeenpano ilman kohtuuttomia kustannusvaikutuksia jalostavalle teollisuudelle sekä uusien savustusmenetelmien käytön turvaaminen lihanjalostuksessa. Vision tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että myös jalostavan teollisuuden toimialakohtaisia tavoitteita edistetään kunnianhimoisesti.

**Luomutuotannon tavoitetaso päivitettävä vastaamaan todellista kuluttajakysyntää**

Komission visiossa viitataan luomutuotannon tukemisen jatkamiseen. Pidämme luomutuotannon roolia tärkeänä luoda lisäarvoa ja antaa kuluttajille mahdollisuus omin ostopäätöksin edistää korkeiden hyvinvointi- ja ympäristöstandardien käyttöä. EU:ssa ja Suomessa on kuitenkin tunnustettava, että aikaisemmat 25 %:n tavoitetasot luomupinta-alan suhteen on asetettu epärealistiselle tasolle. Luomun kysyntää on heikentänyt erityisesti kuluttajien heikko ostovoima, sekä luomutuotannon vetovoiman heikkeneminen. Epärealistiset tavoitteet uhkaavat heikentävät entisestään motivoituneiden luomutilojen mahdollisuuksia jatkaa kuluttajalähtöistä luomutuotantoa. EU:ssa ja Suomessa tulee arvioida uudelleen, mikä on realistinen luomutuotannon taso, ja tätä tavoitetta on mitattava ensisijaisesti markkinoille päätyvien tuotteiden, eikä peltopinta-alan kautta.

**Seinäjoella 3.4.2025**

**Risto Lahti**
Yhteiskuntasuhdejohtaja
Atria Suomi Oy